

TAKSİT ERTELEMELİ KREDİLERİN MUHASEBELEŞTİRİLMESİ: DEĞERLEME VE KAYITLAMA YAKLAŐIMLARINA İLİŞKİN ÖNERİLER

Doç. Dr. Ergün KÜÇÜK

ÖZ

Bu çalışmanın amacı; taksit ertelemeli kredilerin ilgili muhasebe standartları çerçevesinde nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğini değerlendirmektir. Bu amaçla, çalışmada; muhasebe dönemi içerisinde temin edilen taksit ertelemeli bir kredinin doğurmuş olduğu maliyet (faiz) yükünün itfa edilmiş maliyet yöntemine uygun olarak birden fazla muhasebe dönemiyle nasıl ilişkilendirileceği ve finansal raporlamasının nasıl yapılacağı üzerinde durulmuştur. Ayrıca çalışmada konu kapsamına giren finansal olaylarda kullanımı söz konusu olabilecek iki farklı hesaplama yaklaşımına ek olarak, iki farklı kayıtlama tarzı önerisinde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Finansal Muhasebe, Muhasebe Standartları (TMS/TFRS ve BOBİ FRS), Finansal Araçlar (TFRS 9), Taksit Ertelemeli Krediler.

JEL Sınıflandırma Kodları: M40, M41, M48

ACCOUNTING FOR DEFERRED INSTALLMENT LOANS: SOME SUGGESTION ON VALUATION AND RECORDING APPROACHES

ABSTRACT

The objective of this study is to evaluate how deferred installment loans must be accounted for in accordance with the accounting standards (TMS/TFRS and BOBİ FRS). For this purpose; it is focused on that how the cost (interest) burden of a deferred installment loan, which had been acquired within the accounting period, shall be recognized in several accounting periods to which it is related and how financial reporting must be presented in accordance with amortized cost method of valuation. In addition, two different calculation and recording approaches that can be used in accounting for many other installment-based loans have been suggested in the study.

Keywords: Financial Accounting, Accounting Standards (IAS/IFRS), Financial Instruments (IFRS 9), Deferred Installment Loans.

Jel Classification Codes: M40, M41, M48

* Erciyes Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, e-mail: erg@erciyes.edu.tr

1. GİRİŞ

Farklı nitelikteki finansal olayların raporlama ilke ve prensiplerinin neler olacağına yönelik hükümler içeren muhasebe standartlarının, finansal tablo kullanıcılarına işe yarar ve gerçeğe uygun finansal bilgi verme amacını taşıdığı bilinmektedir. Türkiye örneğinde, yürürlükte olan muhasebe standartları¹; Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGGK) tarafından hazırlanan Tebliğler yoluyla yasal altyapı kazanmıştır. Bu standartlar; (1) Türkiye Muhasebe Standartları / Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/IFRS) ve (2) Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı adlarını taşımaktadır.

Bahsi geçen muhasebe standartlarına konu olan önemli düzenleme başlıklarından birisi de “finansal araçlar” kavramıyla üzerinde durulan finansal olaylarla ilgilidir. Teknoloji, iletişim, ticaret ortamı, tüketim anlayışı, globalleşme gibi birçok faktörün yanında; günümüzde finansal piyasaların geldiği nokta düşünüldüğünde, finansal araç niteliğindeki olayların nitelik ve çeşitliliğinin boyutunun arttığı tahmin edilebilir. Nitekim, diğer konulara ilişkin düzenlemelere kıyasla, bu kapsamda ilgili muhasebe standartlarının konuya ilişkin düzenlemeleri hem hacim ve detay hem de karmaşıklık düzeyi açısından çok daha ileri seviyededir. Özellikle de ağırlıklı olarak finans disiplinine ait birikim ve/veya tekniklerin bilinip uygulanmasını gerektiren finansal olayların muhasebeleştirilmesi hususunun çok daha özellikli bir çalışma alanını oluşturduğu düşünülmektedir.

Çalışmanın amacı; taksit ertelemeli kredilerin ilgili muhasebe standartları çerçevesinde nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiğini değerlendirmektir. Çalışma amacı, iki farklı tali amaç çerçevesinde açıklanabilir. Birincisi; finansal raporlama boyutunu da hesaba katarak, birden fazla muhasebe dönemine dağıtılması gereken gider yükünün itfa edilmiş maliyet yöntemine uygun olarak nasıl hesaplanıp kayıtlanabileceği üzerinde durmaktır. Bu kapsamda, çalışmada, rakamsal hipotetik bir uygulama örneğinin tasarlanıp çözümlenmesi söz konusudur. İkincisi; konu kapsamında ortaya çıkan finansal olaylarla ilgili olarak yapılması gereken hesaplamalar ve kayıtlama yaklaşımlarıyla ilgili alternatif önerilerde bulunmaktır. Nitekim çalışmada sunulan uygulama örneğinin çözümü iki farklı hesaplama yaklaşımı çerçevesinde ele alınmış, diğer taraftan söz konusu finansal olayların muhasebeleştirilmesi iki farklı kayıtlama tarzı üzerinden gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada, muhasebe uygulamaları açısından nispeten spesifik ve özellikli bir konuya, bu çerçevede geliştirilmiş bir uygulama örneği üzerinden değinilmiş olması önemlidir². Bu yolla hem yapılan değerlendirmelerin açıklanması ve somutlaştırılması kolaylaşacak, hem de konuyla ilgili literatüre bir uygulama örneği sunulabilecektir. Zira işletmelerin finansal raporlama çerçevesini

¹ Bu çalışmada, muhasebe standartları kavramı; halihazırda Türkiye örneğinde finansal raporlama çerçevesi olarak yürürlükte olan BOBİ FRS ve TMS/IFRS düzenlemelerini kapsayacak şekilde kullanılmaktadır.

² Uygulama örneğinin, ilgili literatürde benzerine pek rastlanmayan özelliklere sahip olduğu düşünülmektedir. Bunlardan bazıları şunlardır: (1) Taksit ertelemeli niteliğinde banka kredisidir. (2) Taksit ödeme tarihleri ile raporlama tarihleri farklıdır. (3) Raporlama dönemi aylık kabul edilmiştir. (4) İtfa edilmiş maliyet yönteminin gereklerine uyulmuştur. (5) Fiili (gerçek) takvim verilerinden hareket edilmiştir.

belirleyen muhasebe düzenlemelerinin doğru bir şekilde anlaşılıp uygulanabilmesi için somut finansal olaylar üzerinden tasarlanmış çözümlü uygulama örneklerine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Özellikle geliştirilen uygulama örneklerinin gerçek hayatın özellik ve ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanıp çözümlenmesi, yapılan çalışmaların katkı sağlayıcı niteliğini artırabilir. Nitekim bu bakış açısı çerçevesinde; çalışmada yer alan uygulama örneğinin bir süreç şeklinde ve özellikle de raporlama tarihi dışında muhasebe dönemi içerisine isabet eden bir tarihte temin edilmiş olan taksit ertelemeli bir kredi örneği üzerinden tasarlanmış olması katkı sağlayıcı görülebilir. Uygulama örneğinin bu şekilde tasarlanmış olması, bu çalışmadaki çözüm ve önerilerin taksitli kredi niteliğindeki birçok finansal olay için de kılavuz olabileme kabiliyetini artıracaktır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Finansal araçlar, “bir işletmenin finansal varlığı ile diğer bir işletmenin finansal borcunda ya da özkaynağa dayalı finansal aracında artışa neden olan herhangi bir sözleşme” olarak tanımlanmaktadır (TMS 32, md.11). Çalışma konusunu ilgilendirdiği kadarıyla, finansal yükümlülüğü ise; başka bir işletmeye nakit ya da başka bir finansal varlık verilmesi yükümlülüğü doğuran sözleşme olarak tanımlamak mümkündür (BOBİ FRS, Md.9.3). Nitekim, bankalardan temin edilen krediler; TMS/TFRS açısından TFRS 9 “Finansal Araçlar”, BOBİ FRS açısından ise Bölüm 9 “Finansal Araçlar ve Özkaynaklar” başlığı altında düzenlenen hükümler kapsamında muhasebe işlemlerine konu edilmiştir.

Finansal Araçlar (TFRS 9) standardı hükümlerine göre, bankalardan temin edilen krediler finansal yükümlülük başlığı altında sınıflandırılmakta olup, bu kalemlerin dönem sonlarında itfa edilmiş maliyet bedeli üzerinden ölçülmesi gerekmektedir (TFRS 9, Md.4.2.1). TFRS 9’a göre, bankalardan alınan krediler; ilk kayda alma esnasında, gerçeğe uygun değeriyle ölçülmelidir. Buna göre; alınan krediyle doğrudan ilişkilendirilebilen tüm maliyetlerin gerçeğe uygun değerle ilişkilendirilmesi gerekir (TFRS 9, Md.4.2.1). Alınan bir kredi örneği üzerinden düşünüldüğünde, ilk kayıt esnasında muhasebeleştirilmeye konu olacak finansal yükümlülük, söz konusu maliyetler düşülmüş tutar olacaktır. Bu tutar, işletmenin kredi temin işlemi sonucunda eline geçen net parasal değer nominal bedelidir (TFRS 13, Md.57).

Bankalardan temin edilen krediler; BOBİ FRS (Md.9.13)’de açık bir şekilde örnek gösterilmek suretiyle, “borçlanma aracı” başlığı altında sınıflandırma konusu yapılan finansal yükümlülük olarak belirlenmiştir. BOBİ FRS’de “borçlanma aracı” kapsamına giren finansal yükümlülükler, (ilgili düzenlemede belirtilen istisnalar haricinde) itfa edilmiş değeri üzerinden ölçüme konu edilmiştir. Bu nedenle, bankalardan edinilen kredilerin, etkin faiz yöntemine göre muhasebeleştirilmesi gerekir. BOBİ FRS (Md.9.12)’ye göre, bankalardan temin edilen kredilerin, ilk kayda alma esnasında muhasebeye konu olacak tutarı; işlem maliyetlerinin de dikkate alınması suretiyle belirlenmelidir. Dolayısıyla; kredi kaynak destekleme fonu (KKDF), banka ve sigorta muameleleri vergisi (BSMV), kredi tahsis ücreti ve

ekspresiz ücreti gibi kredinin teminiyle doğrudan ilişkilendirilebilen her türlü kalemin işlem maliyeti olarak kabul edilmesi gerekir.

Hem TMS/TFRS hem de BOBİ FRS'nin ilgili hükümleri, çalışma konusu kapsamında değerlendirildiğinde; bankalardan temin edilen kredilerin her iki düzenleme açısından da büyük ölçüde benzer muhasebe ilke ve prensiplerine tabi olduğu söylenebilir. Bu nedenle çalışma konumuz kapsamında inceleme konusu yapılacak uygulama örneğine yönelik işlem, açıklama ve önerilerin her iki standardın da gereklerini karşıladığı ileri sürülebilir.

3. UYGULAMA ÖRNEĞİ

Çalışma amacını gerçekleştirmek üzere, çalışmanın bu bölümünde hipotetik bir uygulama örneği sunulmuştur. Uygulama örneği vasıtasıyla, taksit ertelemeli kredilerin BOBİ-FRS ve TFRS 9 hükümleri çerçevesinde nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiği değerlendirilebilecek, ayrıca bu tarz mali olaylarda kullanılması mümkün olan hesaplama ve kayıtlama yaklaşımlarının neler olabileceği hususunda önerilerde bulunabilecektir.

İşletme, 24.11.2017 tarihinde bir kamu bankasından 90.000 TL kredi temin etmiştir. Kredinin ilk ödemesi 3 ay ertelemeli olarak 24.02.2018 tarihinde yapılacaktır. Sonraki taksit ödemeleri ise birer aylık periyotlar halinde yapılacaktır. Böylece, kredi tutarı bir yıl içerisinde 10 taksit halinde geri ödenmiş olacaktır. İşletme, aylık dönemler halinde finansal raporlama yapmaktadır.

Örnek konusu kredi için bir kamu bankasının ileri sürdüğü şart ve detaylar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1. Kredi Bilgileri

Kredi Miktarı	90.000,00 TL	Faiz Oranı (Aylık)	% 1,29
Vade	12 Ay	KKDF	% 15,00
Taksit Periyodu	1 Ay	BSMV	% 5,00
Ödemesiz Dönem	3 Ay	Ekspertiz Ücreti	0,00
Toplam Ödenecek	100.625,46 TL		
Kredi Tahsis Ücreti	0,00		
Yıllık Maliyet Oranı	% 20,1046		

KKDF: Kredi Kaynak Destekleme Fonu. BSMV: Banka Sigorta Muameleleri Vergisi.

Tablo 1'de sunulan kredi bilgileri çerçevesinde bankanın hazırlamış olduğu kredi ödeme plânı aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Kredi Ödeme Plânı

Taksit	Vade Tarihi	Taksit Tutarı	Taksit Ana Para	Taksit Faiz	KKDF	BSMV	Anapara Bakiye
0	24.11.2017	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	90.000,00
1	24.02.2018	12.570,31	8.390,71	3.483,00	522,45	174,15	81.609,29
2	24.03.2018	9.783,91	8.520,60	1.052,76	157,91	52,64	73.088,69
3	24.04.2018	9.783,91	8.652,50	942,84	141,43	47,14	64.436,19
4	24.05.2018	9.783,91	8.786,44	831,23	124,68	41,56	55.649,75
5	24.06.2018	9.783,91	8.922,46	717,88	107,68	35,89	46.727,29
6	24.07.2018	9.783,91	9.060,57	602,78	90,42	30,14	37.666,72

7	24.08.2018	9.783,91	9.200,83	485,90	72,89	24,30	28.465,89
8	24.09.2018	9.783,91	9.343,26	367,21	55,08	18,36	19.122,63
9	24.10.2018	9.783,91	9.487,90	246,68	37,00	12,33	9.634,73
10	24.11.2018	9.783,87	9.634,73	124,29	18,64	6,21	0,00
		100.625,46	90.000,00	8.854,57	1.328,19	442,73	

Tablo 2'den, işletmenin ilk taksiti, kredi temin tarihinden sonra üç ay sonra yani 24.02.2018 tarihinde 12.570,31 TL olarak ödemesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bu taksitten sonra işletmenin birer aylık periyotlar halinde dokuz taksit ödemesi daha vardır. Bu şekilde toplam on taksit ödemesi yapılacaktır. Ayrıca Tablo 2'de, ödenecek ilk taksit tutarının diğer taksit tutarlarından farklı olduğu anlaşılmaktadır. İşletme, kredi temin tarihi itibarıyla 90.000,00 TL tahsil etmiş olup, bunun karşılığında on adet taksit ödemesi vasıtasıyla nominal bedel üzerinden 100.625,46 TL geri ödemedede bulunacaktır.

3. 1. Hesaplama Yaklaşımları

İlgili muhasebe standartlarına göre, bazı istisnai durum ve/veya şartlar haricinde, kredi niteliğindeki bir finansal yükümlülüğün itfa edilmiş maliyet yöntemine göre muhasebeleştirilmesi gerekir (Bkz. TFRS 9, md.4.2.1; BOBİ FRS, Md. 9.11, 9.13). Bu yöntemde göre, finansal yükümlülüğün doğurmuş olduğu faiz yükünün ilgili muhasebe dönemlerine etkin faiz yöntemine göre tespit edilmiş etkin faiz oranı üzerinden dağıtılması gerekir. Çalışma örneği açısından, etkin faiz oranını³; işlem tarihi itibarıyla, finansal yükümlülük için ödenecek taksit tutarlarını elde edilen nakit tutarına (90.000 TL) eşitleyen iskonto oranı olarak tanımlamak mümkündür.

İlgili muhasebe standartlarının gerekleri doğrultusunda finansal durum tablosunda raporlanacak tutarları tespit etmek ve ilgili muhasebe dönemlerine isabet eden maliyet yükünü hesaplayabilmek için, öncelikle, uygulama örneğindeki kredi için geçerli olan etkin faiz oranını tespit etmek gerekir. Tablo 1'de %1,29 olarak sunulan "aylık faiz oranı"; KKDF ve BSMV gibi işletmeye ek finansman maliyeti doğuran kalemlerin etkisini yansıtmaz. Dolayısıyla bu oranın örneğimizde etkin faiz oranı olarak kullanılması mümkün değildir. Bankanın Tablo 1'de %20,1046 şeklinde yıllık maliyet oranı olarak sunduğu veri; faiz yüküne ek olarak, KKDF ve BSMV gibi işletmeye ek finansman maliyeti doğuran kalemlerin de yükü yansıtabilmektedir. Nitekim, Tablo 1'de, bankanın yıllık maliyet oranı olarak verdiği rakama nasıl ulaşıldığını açıklamak üzere Tablo 3 tasarlanmıştır.

Tablo 3. Maliyet Oranları (Aylık Eşit Süreler Varsayımı)

Taksitler	Hücre Kodları	Nakit Giriş/Çıkışları	İşlem Tarihi
0	A1	90.000,00	24.11.2017
0	A2	0,00	24.12.2017
0	A3	0,00	24.01.2018
1	A4	-12.570,31	24.02.2018
2	A5	-9.783,91	24.03.2018
3	A6	-9.783,91	24.04.2018

³ TFRS 9 (s.35)'da etkin faiz oranı şu şekilde tanımlanmaktadır: "Finansal varlığın veya yükümlülüğün beklenen ömrü boyunca gerçekleşmesi tahmin edilen gelecekteki nakit ödeme veya tahsilatları, finansal varlığın brüt defter değerine veya finansal yükümlülüğün itfa edilmiş maliyetine indirgeyen orandır."

4	A7	-9.783,91	24.05.2018
5	A8	-9.783,91	24.06.2018
6	A9	-9.783,91	24.07.2018
7	A10	-9.783,91	24.08.2018
8	A11	-9.783,91	24.09.2018
9	A12	-9.783,91	24.10.2018
10	A13	-9.783,87	24.11.2018
Maliyet Oranı (Aylık):		% 1,5383201	
Maliyet Oranı (Yıllık-Bileşik):		% 20,1046126	Bankanın yıllık maliyet oranı olarak verdiği veri.

Tablo 3’de “aylık maliyet oranı” olarak sunulan rakama, Microsoft Excel programında “=İÇ_VERİM_ORANI(A1:A13)” formülünün A14 numaralı hücreye tatbiki neticesinde ulaşılabilmektedir⁴. Formülün yapısı gereği nakit giriş ve çıkışları arasındaki süreler ister istemez eşit kabul edilmektedir. Yıllık bileşik maliyet oranına ise, efektif faiz oranı⁵ formülüne aylık maliyet oranı yerleştirilerek ulaşılmıştır. Buna göre; efektif faiz oranı şöyle hesaplanmıştır.

$$\text{Efektif Faiz Oranı} = (1 + 0,015383201)^{12} - 1 \dots \dots \dots (1)$$

Tablo 3’den anlaşılacağı gibi bankanın sunduğu yıllık maliyet oranı verisi, nakit giriş ve çıkışlar arasındaki sürelerin eşit aylık dönemler olduğu varsayımı altında üretilmiştir. Böyle bir durum ise bir takvim yılının 360 gün kabul edilmesini gerektirir. Halbuki uygulama örneği açısından ilgili tarihler arasındaki sürelerin hesaplanmasında fiili (gerçek) gün sayısının dikkate alınması mecburiyeti vardır. Zira raporlama zamanı ile kredi vadeleri arasındaki süreler, 2017 ve 2018 takviminin fiili (gerçek) tarihleri üzerinden hesaplanabilmektedir. Bu nedenle uygulama örneğine konu olan mali olayda bir takvim yılının 365 gün olduğu kabulünden hareketle hesaplanmış yıllık maliyet oranının (etkin faiz oranı) hesaplanması gerekir. Özetle, uygulama örneği açısından yapılacak hesaplamaların doğruluğu açısından bankanın %20,1046126 olarak sunduğu verinin kullanılması uygun olmayacaktır⁶.

Muhasebe standartları çerçevesinde uygulama örneği açısından geçerli olan etkin faiz oranını tespit etmek için aşağıda Tablo 4 tasarlanmıştır. Burada bir takvim yılının 365 kabul edildiği ve ilgili tarihler arasındaki sürelerin fiili (gerçek) tarihler üzerinden hesaplandığına dikkat edilmelidir.

Tablo 4. Etkin Faiz Oranının Hesaplanması

Tarihler	Nakit Çıkışları (a)	Vadeye Kalan Gün (b)	Takvim Yılı (c)	Süre (b)/(c)	Etkin Faiz Oranı (EFO)	1+EFO	(1+EFO) ^{Süre} (d)	Peşin Değer (a)/(d)
24.11.2017	0,00	0	365	0,00000	0,20173394	1,2017	1,0000	0,00
24.12.2017	0,00	0	365	0,00000	0,20173394	1,2017	1,0000	0,00
24.01.2018	0,00	0	365	0,00000	0,20173394	1,2017	1,0000	0,00
24.02.2018	12.570,31	92	365	0,25205	0,20173394	1,2017	1,0474	12.001,34
24.03.2018	9.783,91	120	365	0,32877	0,20173394	1,2017	1,0623	9.210,31
24.04.2018	9.783,91	151	365	0,41370	0,20173394	1,2017	1,0790	9.067,67

⁴ İç Verim Oranı (internal rate of return); bir yatırımın nakit akışlarını sıfıra eşitleyebilen iskonto oranıdır. Geniş bilgi için bkz. Ross, Westerfield and Jordan, 2006: 274-283.

⁵ Efektif Faiz Oranı (effective annual rate); yıllık bileşik faiz yükünü eder. Geniş bilgi için bkz. Ross vd., 2006: 167-172.

⁶ Nitekim, edinme tarihi itibarıyla, kredi taksit ödemeleri bu oran (%20,1046) üzerinden iskonto edildiğinde, 90.000 TL’ye değil, 90.031 TL’ye ulaşılabilmektedir.

24.05.2018	9.783,91	181	365	0,49589	0,20173394	1,2017	1,0954	8.931,74
24.06.2018	9.783,91	212	365	0,58082	0,20173394	1,2017	1,1126	8.793,42
24.07.2018	9.783,91	242	365	0,66301	0,20173394	1,2017	1,1296	8.661,61
24.08.2018	9.783,91	273	365	0,74795	0,20173394	1,2017	1,1473	8.527,47
24.09.2018	9.783,91	304	365	0,83288	0,20173394	1,2017	1,1654	8.395,41
24.10.2018	9.783,91	334	365	0,91507	0,20173394	1,2017	1,1831	8.269,56
24.11.2018	9.783,87	365	365	1,00000	0,20173394	1,2017	1,2017	8.141,46
								90.000,00

Tablo 4, Microsoft Excel sayfasında tasarlanmış olup, burada etkin faiz oranı sütununda yer alan rakam (%20,173394); kredi temin tarihi itibariyle (24.11.2017) taksit ödemelerini tahsil edilen 90.000,00 TL'ye tam olarak eşitleyen iskonto oranı olarak ortaya çıkmaktadır⁷. Söz konusu hesaplamanın finansal eşitliği aşağıda sunulmuştur.

$$90.000,00 = \frac{12.570,31}{(1+i)^{92/365}} + \frac{9.783,91}{(1+i)^{120/365}} + \frac{9.783,91}{(1+i)^{151/365}} + \frac{9.783,91}{(1+i)^{181/365}} + \frac{9.783,91}{(1+i)^{212/365}} + \frac{9.783,91}{(1+i)^{242/365}} + \frac{9.783,91}{(1+i)^{273/365}} + \frac{9.783,91}{(1+i)^{304/365}} + \frac{9.783,91}{(1+i)^{334/365}} + \frac{9.783,87}{(1+i)^{365/365}} \dots \dots \dots (2)$$

Etkin faiz oranı (yıllık) olarak bulunan %20,173394 rakamı, bundan sonra yapılacak hesaplamalara temel teşkil edecektir. Bu noktadan itibaren çalışma konumuza benzer finansal olayların muhasebeleştirilmesinde kullanılabilecek iki farklı hesaplama yaklaşımı önerisinde bulunulacaktır. Bu yaklaşımlara aşağıda alt başlıklar halinde değinilmiştir.

3. 1. 1. Birinci Hesaplama Yaklaşımı

Uygulama örneğine konu olan kredinin, raporlama tarihleri itibariyle finansal durum tablosunda gösterilecek tutarlarının ve ilgili muhasebe dönemlerine isabet eden faiz yükünün hesaplanması gerekmektedir. Bu çerçevede öneri konusu yapılan birinci hesaplama yaklaşımı; ilk aşamada, ilgili muhasebe dönemlerine isabet eden faiz yükünün ortaya çıkarılmasını amaçlamaktadır. Bu yaklaşımda, finansal durum tablosunda raporlama konusu yapılacak tutarların ortaya çıkarılması, sonraki aşamaya bırakılmaktadır.

İlk aşamada ilgili muhasebe dönemlerine isabet eden faiz yükünün ortaya çıkarılabilmesi için kredi vadesi boyunca ödenecek 10 adet taksitin nominal tutarı olan 100.625,46 TL'nin her bir finansal raporlama tarihi için etkin faiz oranı üzerinden iskonto edilmiş tutarları hesaplanmalıdır. Raporlama tarihleri arasındaki peşin değer farkları ilgili muhasebe dönemine isabet eden maliyet yükünü ortaya çıkaracaktır. Uygulama örneğinde ilgili muhasebe dönemlerine dağıtılması gereken maliyet yükünün 10.625,46 TL (100.625,46 TL- 90.000,00 TL) olduğu açıktır. Bu hesaplama yaklaşımında, öncelik; ilgili muhasebe dönemlerine isabet eden faiz yükünü ortaya çıkarmak olduğu için raporlama tarihi itibariyle ödenmiş bile olsa örnek uygulamadaki tüm taksit tutarları bu hesaplama dahil edilmelidir. Ödemesi yapılmış taksit tutarlarının vadeye kalan süreleri bu hesaplamada sıfır olarak kabul edilecektir. Dolayısıyla raporlama tarihi itibariyle ödenmiş olan taksitlerin bu hesaplamadaki peşin değerleri

⁷ Bu rakama, Microsoft Excel sayfasında deneme-yanılma uygulaması ile yapılan sınamalar neticesinde ulaşılabilmektedir.

nominal tutarlarına eşit olacaktır. Bu nedenle son taksitin vade tarihi itibariyle, kredi ödemelerinin peşin değer toplamlarının 100.625,46 TL'ye ulaşacağı açıktır.

Birinci hesaplama yaklaşımına uygun olarak, kredi taksit ödemelerinin ilgili tarihler için tasarlanan dökümleri iki tablo halinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 5. Kredi Taksitlerinin Vadeye Kalan Süreleri-1 (Yaklaşım 1)

Tarih	Taksit 1	Kalan Gün	Taksit 2	Kalan Gün	Taksit 3	Kalan Gün	Taksit 4	Kalan Gün	Taksit 5	Kalan Gün
24.11.2017	12.570,31	92	9.783,91	120	9.783,91	151	9.783,91	181	9.783,91	212
30.11.2017	12.570,31	86	9.783,91	114	9.783,91	145	9.783,91	175	9.783,91	206
31.12.2017	12.570,31	55	9.783,91	83	9.783,91	114	9.783,91	144	9.783,91	175
31.01.2018	12.570,31	24	9.783,91	52	9.783,91	83	9.783,91	113	9.783,91	144
28.02.2018	12.570,31	0	9.783,91	24	9.783,91	55	9.783,91	85	9.783,91	116
31.03.2018	12.570,31	0	9.783,91	0	9.783,91	24	9.783,91	54	9.783,91	85
30.04.2018	12.570,31	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	24	9.783,91	55
31.05.2018	12.570,31	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	24
30.06.2018	12.570,31	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0
31.07.2018	12.570,31	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0
31.08.2018	12.570,31	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0
30.09.2018	12.570,31	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0
31.10.2018	12.570,31	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0
24.11.2018	12.570,31	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0

Birinci hesaplama yaklaşımının gereklerine uygun olarak, vadesi geçmiş bile olsa, uygulama örneğindeki on taksitin tamamı tüm tarih satırlarında yer almaktadır.

Tablo 6. Kredi Taksitlerinin Vadeye Kalan Süreleri-2 (Yaklaşım 1)

Tarih	Taksit 6	Kalan Gün	Taksit 7	Kalan Gün	Taksit 8	Kalan Gün	Taksit 9	Kalan Gün	Taksit 10	Kalan Gün
24.11.2017	9.783,91	242	9.783,91	273	9.783,91	304	9.783,91	334	9.783,87	365
30.11.2017	9.783,91	236	9.783,91	267	9.783,91	298	9.783,91	328	9.783,87	359
31.12.2017	9.783,91	205	9.783,91	236	9.783,91	267	9.783,91	297	9.783,87	328
31.01.2018	9.783,91	174	9.783,91	205	9.783,91	236	9.783,91	266	9.783,87	297
28.02.2018	9.783,91	146	9.783,91	177	9.783,91	208	9.783,91	238	9.783,87	269
31.03.2018	9.783,91	115	9.783,91	146	9.783,91	177	9.783,91	207	9.783,87	238
30.04.2018	9.783,91	85	9.783,91	116	9.783,91	147	9.783,91	177	9.783,87	208
31.05.2018	9.783,91	54	9.783,91	85	9.783,91	116	9.783,91	146	9.783,87	177
30.06.2018	9.783,91	24	9.783,91	55	9.783,91	86	9.783,91	116	9.783,87	147
31.07.2018	9.783,91	0	9.783,91	24	9.783,91	55	9.783,91	85	9.783,87	116
31.08.2018	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	24	9.783,91	54	9.783,87	85
30.09.2018	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	24	9.783,87	55
31.10.2018	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,87	24
24.11.2018	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,91	0	9.783,87	0

Tablo 5 ve Tablo 6'da ilgili tarihler itibariyle söz konusu taksitlerin vadesine kaç gün kaldığına ilişkin veriler her bir taksit sütununun sağında yer almaktadır⁸.

Tablo 5 ve Tablo 6'da yer alan bilgileri kullanarak ilgili tarihler için geçerli olan peşin değer tutarları hesaplanabilir. İlgili tarihler için hesaplanan peşin değer tutarları Tablo 7'de gösterilmiştir.

⁸ Söz konusu sürelerin tespit edilmesinde, 2017 ve 2018 takvim yılının gerçek (fili) sürelerinden hareket edilmiş olup; hesaplamada, Microsoft Excel uygulamasından yararlanılmıştır.

Tablo 7. Peşin Değer Hesaplamaları (Yaklaşım 1)

Tarih	Taksit 1	Taksit 2	Taksit 3	Taksit 4	Taksit 5	Taksit 6	Taksit 7	Taksit 8	Taksit 9	Taksit 10	Toplam
24.11.2017	12.001,34	9.210,31	9.067,67	8.931,74	8.793,42	8.661,61	8.527,47	8.395,41	8.269,56	8.141,46	90.000,00
30.11.2017	12.037,65	9.238,17	9.095,11	8.958,77	8.820,03	8.687,81	8.553,27	8.420,81	8.294,58	8.166,09	90.272,28
31.12.2017	12.227,00	9.383,49	9.238,17	9.099,69	8.958,77	8.824,47	8.687,81	8.553,27	8.425,05	8.294,54	91.692,26
31.01.2018	12.419,33	9.531,09	9.383,49	9.242,82	9.099,69	8.963,28	8.824,47	8.687,81	8.557,58	8.425,02	93.134,57
28.02.2018	12.570,31	9.666,40	9.516,70	9.374,04	9.228,87	9.090,53	8.949,75	8.811,15	8.679,07	8.544,63	94.431,45
31.03.2018	12.570,31	9.783,91	9.666,40	9.521,50	9.374,04	9.233,52	9.090,53	8.949,75	8.815,59	8.679,03	95.684,58
30.04.2018	12.570,31	9.783,91	9.783,91	9.666,40	9.516,70	9.374,04	9.228,87	9.085,95	8.949,75	8.811,11	96.770,97
31.05.2018	12.570,31	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.666,40	9.521,50	9.374,04	9.228,87	9.090,53	8.949,71	97.753,09
30.06.2018	12.570,31	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.666,40	9.516,70	9.369,32	9.228,87	9.085,92	98.573,17
31.07.2018	12.570,31	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.666,40	9.516,70	9.374,04	9.228,84	99.275,84
31.08.2018	12.570,31	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.666,40	9.521,50	9.374,00	99.835,67
30.09.2018	12.570,31	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.666,40	9.516,66	100.240,74
31.10.2018	12.570,31	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.666,36	100.507,95
24.11.2018	12.570,31	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,91	9.783,87	100.625,46

Tablo 7’de yer alan peşin değer tutarlarının hesaplanmasında daha önce bulunmuş olan etkin faiz oranından (%20,173394) yararlanılmıştır. Tablo 7’deki peşin değer hesaplamalarına örnek olması açısından 28.02.2018 tarihli 94.431,45 TL’lik peşin değer tutarının finansal eşitliği aşağıda sunulmuştur.

$$\begin{aligned}
 \text{Peşin Değer (28.02.2018)} = & \frac{12.570,31}{(1+0,20173394)^{0/365}} + \frac{9.783,91}{(1+0,20173394)^{24/365}} + \frac{9.783,91}{(1+0,20173394)^{55/365}} + \\
 & \frac{9.783,91}{(1+0,20173394)^{85/365}} + \frac{9.783,91}{(1+0,20173394)^{116/365}} + \frac{9.783,91}{(1+0,20173394)^{146/365}} + \frac{9.783,91}{(1+0,20173394)^{177/365}} + \\
 & \frac{9.783,91}{(1+0,20173394)^{208/365}} + \frac{9.783,91}{(1+0,20173394)^{238/365}} + \frac{9.783,87}{(1+0,20173394)^{269/365}} \dots \dots \dots (3)
 \end{aligned}$$

Tablo 7’nin son satırında yer alan peşin değer toplamlarından hareketle, aylık muhasebe dönemlerine isabet eden maliyet yükünü hesaplamak mümkündür. Bu amaçla Tablo 8 tasarlanmıştır.

Tablo 8. Faiz Yükünün Hesaplanması (Yaklaşım 1)

Tarihler	Peşin Değer	Kalan Faiz Yükü	Döneme İsbet Eden Faiz
24.11.2017	90.000,00	10.625,46	0,00
30.11.2017	90.272,28	10.353,18	272,28
31.12.2017	91.692,26	8.933,20	1.419,98
31.01.2018	93.134,57	7.490,89	1.442,31
28.02.2018	94.431,45	6.194,01	1.296,88
31.03.2018	95.684,58	4.940,88	1.253,13
30.04.2018	96.770,97	3.854,49	1.086,39
31.05.2018	97.753,09	2.872,37	982,12
30.06.2018	98.573,17	2.052,29	820,08
31.07.2018	99.275,84	1.349,62	702,67
31.08.2018	99.835,67	789,79	559,83
30.09.2018	100.240,74	384,72	405,07
31.10.2018	100.507,95	117,51	267,21
24.11.2018	100.625,46	0,00	117,51
			10.625,46

Tablo 8’de, döneme isabet eden faiz yükünün hesaplanmasında, peşin değerler arasındaki farklardan hareket edildiği görülebilmektedir. Örneğin Aralık 2017 muhasebe dönemine isabet eden faiz yükü; 31.12.2017 ile 30.11.2017 tarihlerine isabet eden peşin değerler arasındaki fark tutarı olup, 1.419,98 TL (91.692,26-90.272,28) olarak hesaplanmıştır.

İlgili muhasebe dönemlerine isabet eden faiz tutarları tespit edildikten sonra, artık raporlama tarihleri itibariyle finansal durum tablosunda ilan edilecek rakamlar hesaplanabilir. Uygulama örneğine konu olan krediyle ilgili olarak, finansal durum tablosunda yer alacak borç tutarları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Raporlanacak Tutarların Hesaplanması (Yaklaşım 1)

Tarihler	Peşin Değer (a)	Birikimli Ödenmiş Tutar (b)	Raporlanacak Tutar (a)-(b)
24.11.2017	90.000,00	0,00	90.000,00
30.11.2017	90.272,28	0,00	90.272,28
31.12.2017	91.692,26	0,00	91.692,26
31.01.2018	93.134,57	0,00	93.134,57
28.02.2018	94.431,45	12.570,31	81.861,14
31.03.2018	95.684,58	22.354,22	73.330,36
30.04.2018	96.770,97	32.138,13	64.632,84
31.05.2018	97.753,09	41.922,04	55.831,05
30.06.2018	98.573,17	51.705,95	46.867,22
31.07.2018	99.275,84	61.489,86	37.785,98
31.08.2018	99.835,67	71.273,77	28.561,90
30.09.2018	100.240,74	81.057,68	19.183,06
31.10.2018	100.507,95	90.841,59	9.666,36
24.11.2018	100.625,46	100.625,46	0,00

Birinci hesaplama yaklaşımı çerçevesinde, ilgili tarihlerde finansal durum tablosunda ilan edilecek tutarlara ulaşabilmek için Tablo 7’deki peşin değer toplamlarından hareket edilecektir. Buna göre, finansal durum tablosunda raporlanacak borç tutarına ulaşabilmek için, söz konusu baz tarih itibariyle ödenmiş durumda olan kümülatif taksit tutarlarının peşin değer tutarından indirilmesi gerekir. Zira Tablo 9’da yer alan peşin değer tutarları, öncelikle, faiz yükünün hesaplanabilmesi için üretilmiş olduğundan; bünyelerinde ödenmiş taksit tutarlarına ilişkin yükü de taşımaktadırlar. Bu nedenle, bu peşin değerlerden hareket ederek finansal durum tablosunda raporlanacak borç tutarlarına ulaşabilmek için ilgili peşin değer tutarlarından baz tarih itibariyle ödenmiş durumda olan kümülatif taksit yükünün çıkarılması gerekmektedir.

3. 1. 2. İkinci Hesaplama Yaklaşımı

İkinci hesaplama yaklaşımında, öncelik; raporlama tarihi itibariyle finansal durum tablosunda peşin değerleri üzerinden gösterilmesi gereken tutarları hesaplamaktır. Bu nedenle, bu yaklaşımda, ilgili raporlama tarihi itibariyle ödenmiş durumda olan taksit tutarlarını bu hesaplamanın dışında tutmak gerekir. Bu yaklaşımda, aylık muhasebe dönemlerine isabet eden faiz tutarları sonraki aşamada hesaplanacaktır.

İkinci hesaplama yaklaşımına uygun olarak, kredi taksit ödemelerinin ilgili tarihler için tasarlanan dökümleri iki tablo halinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 10. Kredi Taksitlerinin Vadeye Kalan Süreleri-1 (Yaklaşım 2)

Tarih	Taksit 1	Kalan Gün	Taksit 2	Kalan Gün	Taksit 3	Kalan Gün	Taksit 4	Kalan Gün	Taksit 5	Kalan Gün
24.11.2017	12.570,31	92	9.783,91	120	9.783,91	151	9.783,91	181	9.783,91	212
30.11.2017	12.570,31	86	9.783,91	114	9.783,91	145	9.783,91	175	9.783,91	206
31.12.2017	12.570,31	55	9.783,91	83	9.783,91	114	9.783,91	144	9.783,91	175
31.01.2018	12.570,31	24	9.783,91	52	9.783,91	83	9.783,91	113	9.783,91	144
28.02.2018	0,00	0	9.783,91	24	9.783,91	55	9.783,91	85	9.783,91	116
31.03.2018	0,00	0	0,00	0	9.783,91	24	9.783,91	54	9.783,91	85
30.04.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	9.783,91	24	9.783,91	55
31.05.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	9.783,91	24
30.06.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
31.07.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
31.08.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
30.09.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
31.10.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0
24.11.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0

İkinci hesaplama yaklaşımının gereklerine uygun olarak, ilgili tarihler itibariyle vadesi geçmiş ve ödenmiş durumda olan taksitlerin ilgili tarih satırlarında sıfır olarak gösterilmesi gerekmektedir.

Tablo 11. Kredi Taksitlerinin Vadeye Kalan Süreleri-2 (Yaklaşım 2)

Tarih	Taksit 6	Kalan Gün	Taksit 7	Kalan Gün	Taksit 8	Kalan Gün	Taksit 9	Kalan Gün	Taksit 10	Kalan Gün
24.11.2017	9.783,91	242	9.783,91	273	9.783,91	304	9.783,91	334	9.783,87	365
30.11.2017	9.783,91	236	9.783,91	267	9.783,91	298	9.783,91	328	9.783,87	359
31.12.2017	9.783,91	205	9.783,91	236	9.783,91	267	9.783,91	297	9.783,87	328
31.01.2018	9.783,91	174	9.783,91	205	9.783,91	236	9.783,91	266	9.783,87	297
28.02.2018	9.783,91	146	9.783,91	177	9.783,91	208	9.783,91	238	9.783,87	269
31.03.2018	9.783,91	115	9.783,91	146	9.783,91	177	9.783,91	207	9.783,87	238
30.04.2018	9.783,91	85	9.783,91	116	9.783,91	147	9.783,91	177	9.783,87	208
31.05.2018	9.783,91	54	9.783,91	85	9.783,91	116	9.783,91	146	9.783,87	177
30.06.2018	9.783,91	24	9.783,91	55	9.783,91	86	9.783,91	116	9.783,87	147
31.07.2018	0,00	0	9.783,91	24	9.783,91	55	9.783,91	85	9.783,87	116
31.08.2018	0,00	0	0,00	0	9.783,91	24	9.783,91	54	9.783,87	85
30.09.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	9.783,91	24	9.783,87	55
31.10.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	9.783,87	24
24.11.2018	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0

Tablo 10 ve Tablo 11’de yer alan bilgileri kullanarak ilgili tarihler için geçerli olan peşin değer tutarları hesaplanabilir. İlgili tarihler için hesaplanan peşin değer tutarları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Raporlanacak Tutarların Hesaplanması (Yaklaşım 2)

Tarih	Taksit 1	Taksit 2	Taksit 3	Taksit 4	Taksit 5	Taksit 6	Taksit 7	Taksit 8	Taksit 9	Taksit 10	Toplam
24.11.2017	12.001,34	9.210,31	9.067,67	8.931,74	8.793,42	8.661,61	8.527,47	8.395,41	8.269,56	8.141,46	90.000,00
30.11.2017	12.037,65	9.238,17	9.095,11	8.958,77	8.820,03	8.687,81	8.553,27	8.420,81	8.294,58	8.166,09	90.272,28
31.12.2017	12.227,00	9.383,49	9.238,17	9.099,69	8.958,77	8.824,47	8.687,81	8.553,27	8.425,05	8.294,54	91.692,26
31.01.2018	12.419,33	9.531,09	9.383,49	9.242,82	9.099,69	8.963,28	8.824,47	8.687,81	8.557,58	8.425,02	93.134,57
28.02.2018	0,00	9.666,40	9.516,70	9.374,04	9.228,87	9.090,53	8.949,75	8.811,15	8.679,07	8.544,63	81.861,14
31.03.2018	0,00	0,00	9.666,40	9.521,50	9.374,04	9.233,52	9.090,53	8.949,75	8.815,59	8.679,03	73.330,36
30.04.2018	0,00	0,00	0,00	9.666,40	9.516,70	9.374,04	9.228,87	9.085,95	8.949,75	8.811,11	64.632,84
31.05.2018	0,00	0,00	0,00	0,00	9.666,40	9.521,50	9.374,04	9.228,87	9.090,53	8.949,71	55.831,05
30.06.2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9.666,40	9.516,70	9.369,32	9.228,87	9.085,92	46.867,22
31.07.2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9.666,40	9.516,70	9.374,04	9.228,84	37.785,98
31.08.2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9.666,40	9.521,50	9.374,00	28.561,90

30.09.2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9.666,40	9.516,66	19.183,06
31.10.2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	9.666,36	9.666,36
24.11.2018	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tablo 12'nin son sütununda "Toplam" başlığı altında verilen rakamlar, ilgili finansal raporlama tarihleri itibariyle, işletmenin söz konusu krediyle ilgili kalan taksit ödemelerini peşin değeri üzerinden göstermektedir. Diğer bir deyişle, bu tutarlar, itfa edilmiş maliyet yöntemine göre işletmenin ilgili krediye ilişkin borç yükünü göstermektedir. Bu tutarların birinci hesaplama yaklaşımının bahsedildiği kısımda bulunan Tablo 9'da gösterilen tutarlar ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.

İkinci hesaplama yaklaşımında çerçevesinde, ikinci aşamada, ilgili muhasebe dönemlerine isabet faiz yükünün ortaya çıkarılması gerekmektedir.

Tablo 13. Faiz Yükünün Hesaplanması (Yaklaşım 2)

Tarihler	Raporlanacak Tutar	Peşin Değer Farkları (a)	Dönemde Ödenen Taksit (b)	Faiz Yükü (a)+(b)
24.11.2017	90.000,00	0,00	0,00	0,00
30.11.2017	90.272,28	272,28	0,00	272,28
31.12.2017	91.692,26	1.419,98	0,00	1.419,98
31.01.2018	93.134,57	1.442,31	0,00	1.442,31
28.02.2018	81.861,14	-11.273,43	12.570,31	1.296,88
31.03.2018	73.330,36	-8.530,78	9.783,91	1.253,13
30.04.2018	64.632,84	-8.697,52	9.783,91	1.086,39
31.05.2018	55.831,05	-8.801,79	9.783,91	982,12
30.06.2018	46.867,22	-8.963,83	9.783,91	820,08
31.07.2018	37.785,98	-9.081,24	9.783,91	702,67
31.08.2018	28.561,90	-9.224,08	9.783,91	559,83
30.09.2018	19.183,06	-9.378,84	9.783,91	405,07
31.10.2018	9.666,36	-9.516,70	9.783,91	267,21
24.11.2018	0,00	-9.666,36	9.783,87	117,51
				10.625,46

Aylık muhasebe dönemlerine isabet eden faiz yükünün finansal durum tablosunda yayınlanan tutarlar üzerinden hesaplanabilmesi için iki hususun dikkate alınması gerekir. Birincisi; raporlama tarihlerine isabet eden borç yükü tutarları (Raporlanacak Tutar) arasındaki peşin değer farkları ortaya çıkarılır. İkincisi, peşin değer fark tutarlarına o muhasebe döneminde ödemesi yapılmış olan taksit tutarları eklenir. Yapılan bu işlemler neticesinde Tablo 13'ün son sütununda "Faiz Yükü" başlığı altında verilen rakamlara ulaşılır. Faiz yükü tutarları, ilgili muhasebe dönemlerine isabet eden faiz yükünü göstermektedir. Bu tutarların birinci hesaplama yaklaşımında Tablo 8'de sunulan rakamlar ile uyumlu olduğu anlaşılmaktadır.

3. 2. Muhasebeleştirme Yaklaşımları

TMS/TFRS ve BOBİ-FRS gereklerine uygun olarak, uygulama örneğine konu olan mali olayı muhasebeleştirmede kullanılacak iki farklı muhasebe yaklaşımı önerilebilir. Her iki yaklaşım da

bahsi geçen muhasebe standartlarının gereklerini karşılayabilecek niteliktedir. Söz konusu yaklaşımlara aşağıda alt başlıklar halinde değinilmiştir.

3. 2. 1. Birinci Kayıtlama Yaklaşımı (Direkt Kayıt Yöntemi)

Uygulama örneği kapsamında bu çalışmaya konu edilen birinci kayıt yaklaşımı; banka kredisini doğrudan tek bir kalem üzerinden finansal durum tablosunda gösterilmesini gerektirmektedir. Direkt kayıt yönteminden hareket eden bu yaklaşım; etkin faiz oranı üzerinden iskonto edilmiş banka kredisinin peşin değer (itfa edilmiş maliyet) üzerinden tek bir kalem üzerinden finansal durum tablosunda gösterilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla bu yöntemde; borç reeskontu niteliğinde pasif düzenleyici aktif karakterli bir hesabın kullanılmasına ihtiyaç duyulmaz.

Birinci kayıtlama yaklaşımının avantajı; yevmiye kayıtlarının daha az hesap kullanılarak yapılmasını sağlamasıdır. Bunun sonucu olarak finansal durum tablosunda örnek uygulama kapsamında yer alması gereken kalem sayısı daha az olmaktadır. Bu yaklaşımın dezavantajı ise; raporlama tarihi itibarıyla kalan borç yükünün nominal bedelini finansal durum tablosunda göstermemesidir. Bu durumun sonucu olarak, bu gösterimde, sonraki muhasebe dönemlerine finansman gideri yazılacak borç reeskontu tutarı da finansal durum tablosunda yer almaz.

Örnek uygulama için yapılan tüm yevmiye kayıtları aşağıda sunulmuştur.

(1) 24.11.2017			(13) 24.06.2018		
100 Kasa	90.000,00		300 Banka Kredileri	9.783,91	
300 Banka Kredileri		90.000,00	100 Kasa		9.783,91
(2) 30.11.2017			5. Taksit Ödemesi.		
780 Finansman Giderleri	272,28		(14) 30.06.2018		
300 Banka Kredileri		272,28	780 Finansman Giderleri	820,08	
BD: 90.000+272,28=90.272,28			300 Banka Kredileri		820,08
(3) 31.12.2017			(15) 24.07.2018		
780 Finansman Giderleri	1.419,98		300 Banka Kredileri	9.783,91	
300 Banka Kredileri		1.419,98	100 Kasa		9.783,91
(4) 31.01.2018			6. Taksit Ödemesi.		
780 Finansman Giderleri	1.442,31		(16) 31.07.2018		
300 Banka Kredileri		1.442,31	780 Finansman Giderleri	702,67	
(5) 24.02.2018			300 Banka Kredileri		702,67
300 Banka Kredileri	12.570,31		(17) 24.08.2018		
100 Kasa		12.570,31	300 Banka Kredileri	9.783,91	
1. Taksit Ödemesi.			100 Kasa		9.783,91
(6) 28.02.2018			7. Taksit Ödemesi.		
780 Finansman Giderleri	1.296,88		(18) 31.08.2018		
300 Banka Kredileri		1.296,88	780 Finansman Giderleri	559,83	
(7) 24.03.2018			300 Banka Kredileri		559,83
300 Banka Kredileri	9.783,91		(19) 24.09.2018		
100 Kasa		9.783,91	300 Banka Kredileri	9.783,91	
2. Taksit Ödemesi.			100 Kasa		9.783,91
(8) 31.03.2018			8. Taksit Ödemesi.		
780 Finansman Giderleri	1.253,13		(20) 30.09.2018		
300 Banka Kredileri		1.253,13	780 Finansman Giderleri	405,07	
(9) 24.04.2018			300 Banka Kredileri		405,07
300 Banka Kredileri	9.783,91		(21) 24.10.2018		
100 Kasa		9.783,91	300 Banka Kredileri	9.783,91	
3. Taksit Ödemesi.			100 Kasa		9.783,91
(10) 30.04.2018			9. Taksit Ödemesi.		
780 Finansman Giderleri	1.086,39		(22) 31.10.2018		
300 Banka Kredileri		1.086,39	780 Finansman Giderleri	267,21	
(11) 24.05.2018			300 Banka Kredileri		267,21
300 Banka Kredileri	9.783,91		(23) 24.11.2018		
100 Kasa		9.783,91	780 Finansman Giderleri	117,51	

4. Taksit Ödemesi. (12) 31.05.2018			300 Banka Kredileri	9.666,36	
780 Finansman Giderleri	982,12		100 Kasa		9.783,87
300 Banka Kredileri		982,12	10. Taksit Ödemesi.		
/			11.2018 dönemi Faiz Tahakkuku.		
/			/		

Kredi temin işlemine yönelik kayıt haricinde, gösterim konusu yevmiye kayıtlarının temel olarak iki boyutu olduğu anlaşılmaktadır. Birincisi; dönem sonunu temsil eden her ay sonu itibariyle işlemiş olan faiz ilgili döneme gider yazılmıştır. İkincisi; taksit vade tarihleri itibariyle taksit ödemelerine ilişkin kayıt yapılmıştır. Bu amaçla, faiz tahakkuk kaydında “300 Banka Kredileri” hesabı, ilgili dönemin faiz yükü kadar alacak; taksit ödeme kayıtlarında ise ödenen taksit tutarı üzerinden borç çalıştırılmıştır. Bu yaklaşımda, kredi borcunun takibinde kullanılan sadece “300 Banka Kredileri” hesabının kullanımı söz konusu olduğundan; muhasebe dönemi sonları itibariyle bu hesabın alacak bakiyesi, kalan kredi borcunu peşin değeri üzerinden gösterecektir.

3. 2. 2. İkinci Kayıtlama Yaklaşımı (Endirekt Kayıt Yöntemi)

Bu çalışmaya konu edilen ikinci kayıt yaklaşımı; ilgili tarih itibariyle kalan kredi borcunun, hem nominal bedel toplamları üzerinden takip edilmesini hem de finansal raporlama tarihi itibariyle kalan kredi borcunun peşin değer üzerinden gösterilmesini sağlayabilmektedir. Aynı zamanda bu yöntemde, sonraki muhasebe dönemlerinde faiz yükü olarak gider yazılacak toplam tutarı finansal durum tablosunda ayrı bir kalem olarak görmek mümkündür. Literatürde endirekt kayıt yöntemi olarak adlandırılan bu yaklaşım şu şekilde işletilmektedir. Raporlama tarihi itibariyle kalan kredi borcu pasif karakterli bir hesapta brüt tutar (kalan kredi taksitleri nominal bedel toplamları) üzerinden takip edilirken, diğer taraftan, kalan faiz yükü pasifi düzenleyici bir hesap vasıtasıyla ayrı olarak izlenmektedir. Dolayısıyla bu yaklaşımda; kalan taksit ödemelerinin nominal bedel toplamlarını izlemek için “300 Banka Kredileri” gibi pasif karakterli bir hesap, diğer taraftan, sonraki muhasebe dönemlerinde gider yazılacak faiz yükünü takip etmek için ise “322 Borç Reeskontu (-)” gibi pasifi düzenleyici aktif karakterli bir hesabın kullanılması gerekmektedir. Söz konusu iki hesabın finansal durum tablosunda gösterilen bakiyeleri arasındaki pozitif farkın, raporlama tarihi itibariyle kalan borç yükünün peşin değerini göstereceği açıktır.

İkinci kayıtlama yaklaşımının avantajı; raporlama tarihi itibariyle kalan borç yükünün nominal bedel toplamlarını, sonraki muhasebe dönemlerine gider yazılacak faiz yükünü ve kalan kredi borcunun peşin değerlerini aynı anda finansal durum tablosunda gösterebilmesidir. Bu yaklaşımın dezavantajı ise, direkt kayıt yöntemine kıyasla, muhasebe sistemine borç reeskontu işlevini gösterecek fazladan bir hesap kalemi eklenmesini gerektirmesidir. Bu durum kayıt sistemini biraz daha karmaşık hale getirmekte; yevmiye defterinde ve finansal durum tablosunda kullanılacak hesapların sayısını artırmaktadır.

Örnek uygulama için yapılan tüm yevmiye kayıtları aşağıda sunulmuştur.

(1)	24.11.2017			(13)	24.06.2018		
	100 Kasa	90.000,00			300 Banka Kredileri	9.783,91	
	322 Borç Reeskontu (-)	10.625,46			100 Kasa		9.783,91
	300 Banka Kredileri		100.625,46		5. Taksit Ödemesi.		
(2)	30.11.2017			(14)	30.06.2018		
	780 Finansman Giderleri	272,28			780 Finansman Giderleri	820,08	
	322 Borç Reeskontu (-)		272,28		322 Borç Reeskontu (-)		820,08
(3)	31.12.2017			(15)	24.07.2018		
	780 Finansman Giderleri	1.419,98			300 Banka Kredileri	9.783,91	
	322 Borç Reeskontu (-)		1.419,98		100 Kasa		9.783,91
(4)	31.01.2018				6. Taksit Ödemesi.		
	780 Finansman Giderleri	1.442,31		(16)	31.07.2018		
	322 Borç Reeskontu (-)		1.442,31		780 Finansman Giderleri	702,67	
(5)	24.02.2018				322 Borç Reeskontu (-)		702,67
	300 Banka Kredileri	12.570,31		(17)	24.08.2018		
	100 Kasa	12.570,31			300 Banka Kredileri	9.783,91	
	1. Taksit Ödemesi.				100 Kasa		9.783,91
(6)	28.02.2018				7. Taksit Ödemesi.		
	780 Finansman Giderleri	1.296,88		(18)	31.08.2018		
	322 Borç Reeskontu (-)		1.296,88		780 Finansman Giderleri	559,83	
(7)	24.03.2018				322 Borç Reeskontu (-)		559,83
	300 Banka Kredileri	9.783,91		(19)	24.09.2018		
	100 Kasa	9.783,91			300 Banka Kredileri	9.783,91	
	2. Taksit Ödemesi.				100 Kasa		9.783,91
(8)	31.03.2018				8. Taksit Ödemesi.		
	780 Finansman Giderleri	1.253,13		(20)	30.09.2018		
	322 Borç Reeskontu (-)		1.253,13		780 Finansman Giderleri	405,07	
(9)	24.04.2018				322 Borç Reeskontu (-)		405,07
	300 Banka Kredileri	9.783,91		(21)	24.10.2018		
	100 Kasa	9.783,91			300 Banka Kredileri	9.783,91	
	3. Taksit Ödemesi.				100 Kasa		9.783,91
(10)	30.04.2018				9. Taksit Ödemesi.		
	780 Finansman Giderleri	1.086,39		(22)	31.10.2018		
	322 Borç Reeskontu (-)		1.086,39		780 Finansman Giderleri	267,21	
(11)	24.05.2018				322 Borç Reeskontu (-)		267,21
	300 Banka Kredileri	9.783,91		(23)	24.11.2018		
	100 Kasa	9.783,91			780 Finansman Giderleri	117,51	
	4. Taksit Ödemesi.				300 Banka Kredileri	9.783,87	
(12)	31.05.2018				322 Borç Reeskontu (-)		117,51
	780 Finansman Giderleri	982,12			100 Kasa		9.783,87
	322 Borç Reeskontu (-)		982,12		10. Taksit Ödemesi.		
	/				11.2018 dönemi Faiz Tahakkuku.		

İkinci kayıt yaklaşımı çerçevesinde yapılan yevmiye kayıtlarının ilk kayıt yaklaşımından en önemli farkı, borç reeskontu hesabının muhasebe sistemine entegre edilmesidir. Bu nedenle yukarıda yapılan yevmiye kayıtlarında, kredi temin tarihi itibarıyla, kredi kaynaklı toplam faiz yükünün “322 Borç Reeskontu (-)” hesabına borç yazılması söz konusudur. Ayrıca, bu tarih itibarıyla kredi borcuna ilişkin tüm taksit ödemeleri nominal bedel toplamaları üzerinden “320 Banka Kredileri” hesabına alacak yazılmıştır. Bu yaklaşımında, toplam faiz yükü borç reeskontu kalemine yazıldığından, ay sonlarında yapılan faiz tahakkukuna yönelik kayıtlarda söz konusu tutarların bu kalemden düşülmesi, yani bu kalemin alacak çalıştırılması gerekecektir. Taksit ödemeleri ise, birinci kayıt yaklaşımında olduğu gibi, “300 Banka Kredileri” hesabının borç çalıştırılması suretiyle kayıt altına alınacaktır.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Finansal araçlara ilişkin hükümleri içeren düzenlemeler her geçen gün muhasebe standartlarında çok daha kapsamlı ilke ve prensiplerin çıkarılmasına neden oluyor gibi gözükmektedir. Buna karşılık, bir işletmenin bankadan taksitli kredi alması gibi ticari hayatta çok sık karşılaşılabilecek basit gibi

gözükten bir finansal olayın bile ilgili muhasebe standartlarına uygun bir şekilde kayıt ve raporlama konusu edilmesi bazı zorluklar ortaya çıkarabilmektedir. Nitekim bir bankadan, muhasebe döneminin içerisinde herhangi bir güne isabet eden bir tarihte temin edilen taksit ertelemeli bir kredi; yukarıda bahsi geçen durum için gösterilecek örneklerden birisi olabilir. Nitekim böyle bir finansal olayın muhasebe standartlarının taleplerini titizlikle karşılayacak şekilde muhasebe uygulamasına konu edilmesi, ağırlıklı olarak finans disiplinine ait birikim ve/veya tekniklerin bilinip muhasebe standartlarının ilke ve prensipleri çerçevesinde kullanılmasını gerektirmektedir.

Bu çalışmada, muhasebe döneminin içerisinde herhangi bir güne isabet eden bir tarihte temin edilen taksit ertelemeli bir krediden kaynaklı faiz yükünün, muhasebe standartları çerçevesinde, ilgili muhasebe dönemleriyle ilişkisinin nasıl kurulacağı üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, finansal raporlama boyutuna ek olarak, konuyla ilgili farklı hesaplama ve kayıtlama yaklaşımlarından hareket etmek mümkündür. Nitekim, uygulama örneği vasıtasıyla, çalışmada, özellikle de birden fazla taksit ödemesi gerektiren kredi işlemlerinin muhasebeleştirme uygulamalarına kılavuzluk edebilecek iki farklı hesaplama ve kayıtlama önerisinde bulunulmuştur. Çalışma konusunun bir uygulama örneği üzerinden tasarlanmış olması önemlidir. Zira, bu sayede, üzerinde pek durulmamış spesifik bir konuya ilişkin olarak tasarlanmış alternatif çözüm önerileri içeren bir örnek geliştirilerek literatüre sunulabilmiştir. Uygulama örneği üzerinden öneri konusu yapılan iki farklı hesaplama yaklaşımının da muhasebe standartlarıyla ilgili uygulamalı çalışmalarda kullanılabilir nitelikte olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan böyle bir örnek sayesinde; çalışma konusu daha etkili bir şekilde anlatılarak somutlaştırılmış ve finansal raporlama boyutuyla ilgili analiz ve değerlendirmeler yapılabilmiştir.

KAYNAKÇA

- BOBİ FRS, “Büyük ve Orta Boy İşletmeleri İçin Finansal raporlama Standardı”, Kamu Gözetimi Muhasebe ve denetim Standartları Kurumu, <http://www.kgk.gov.tr/>, (05.03.2018).
- Ross, S. A., Westerfield R. W. ve Jordan B. D. (2006) “Corporate Finance Fundamentals”, Mc Graw Hill Companies, Inc., New York.
- TFRS 09, “Finansal Araçlar”, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, <http://www.kgk.gov.tr/>, (05.03.2018).
- TFRS 13, “Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü”, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, <http://www.kgk.gov.tr/>, (12.03.2018).
- TMS 32, “Finansal Araçlar: Sunum”, Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, <http://www.kgk.gov.tr/>, (12.03.2018).